

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้ Balanced Scorecard (BSC) โดยใช้โรงเรียนบ้านแหลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็นหน่วยเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล จำนวน 199 คน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตัวแปรที่ศึกษา คือ การศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักสูตรตามแนว Balanced Scorecard (BSC) ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านกระบวนการภายใน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สำหรับครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชน แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ สำหรับผู้ปกครอง และนักเรียน แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และการแบบวิเคราะห์เอกสาร ร่องรอยการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ 1) ค่าร้อยละ ใช้วิเคราะห์ผลจากสถานภาพและข้อมูลทั่วไป 2) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน 3) การวิเคราะห์เนื้อหา ใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด แบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร ร่องรอยการปฏิบัติงาน การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2549 - 30 มิถุนายน 2549

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้ Balanced Scorecard (BSC) ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านกระบวนการภายใน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยการศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้ Balanced Scorecard (BSC) มีดังนี้

ผู้บริหารจำนวน 3 คน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 2 คน มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรีทุกคน และมีประสบการณ์ในการสอน 20 ปีขึ้นไป ครูผู้สอนจำนวน 20 คน เป็นผู้สอนในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จำนวน 6 คน เป็นผู้สอนในกลุ่มสาระอื่นๆ จำนวน 14 คน ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 19 คน ทุกคนมีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่สอนในช่วงชั้นที่ 1 มีจำนวน 12 คน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชน จำนวน 16 คน เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 13 คน เป็นผู้นำชุมชนจำนวน 3 คน ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และปริญญาตรีจำนวนอย่างละ 4 คน ผู้ปกครองจำนวน 80 คน ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 43 คน มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 31 คน ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียนส่วนใหญ่เป็น พ่อ แม่ จำนวน 66 คนและส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 มีจำนวน 42 คน นักเรียนจำนวน 80 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 มีจำนวน 42 คน

2. การปฏิบัติงานตามหลักสูตร ตามแนว Balanced Scorecard (BSC) ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านกระบวนการภายใน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร สามารถสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากการวิเคราะห์เอกสาร ร่องรอยการปฏิบัติงาน สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน ได้ดังนี้

ผลการปฏิบัติตามหลักสูตรสถานศึกษาในทั้ง 4 ด้าน

การปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านกระบวนการภายใน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี แต่สถานศึกษายังไม่มีเอกสาร ร่องรอยการปฏิบัติงานการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ด้านนักเรียน

การศึกษาผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษาด้านนักเรียน สถานศึกษามีผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี กล่าวคือมีผลการประเมิน

คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับ ดี ยกเว้นรายการการนิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลการปฏิบัติงาน การนำผลการปฏิบัติงานมาพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับ ดี

ด้านกระบวนการภายใน

การศึกษาผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษาด้านกระบวนการภายใน สถานศึกษามีผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี กล่าวคือ สถานศึกษามีการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีการจัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับ ดี ยกเว้นรายการการนิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลการปฏิบัติงาน การนำผลการปฏิบัติงานมาพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

ด้านการเรียนรู้และพัฒนา

การศึกษาผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษาด้านการเรียนรู้และพัฒนา สถานศึกษามีผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี กล่าวคือ สถานศึกษามีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีการรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี และสถานศึกษามีการผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับ ดี ยกเว้น รายการการนิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลการปฏิบัติงาน การนำผลการปฏิบัติงานมาพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

ด้านงบประมาณและทรัพยากร

การศึกษาผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษาด้านงบประมาณและทรัพยากร สถานศึกษามีผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี กล่าวคือ สถานศึกษามีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศอยู่ในระดับ ดี ยกเว้นรายการการนิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลการปฏิบัติงาน การนำผลการปฏิบัติงานมาพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล โดยแยกประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

การศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้ Balanced Scorecard (BSC) ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านกระบวนการภายใน 3) ด้านการเรียนรู้ และพัฒนา และ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร จากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน และการวิเคราะห์เอกสาร ร่องรอยการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ดี มีความสัมพันธ์กันในเชิงเหตุและผลส่งผลให้การบรรลุวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาอยู่ระดับ ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีเป้าหมายในการดำเนินงานสูงสุดคือวิสัยทัศน์ และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ลงสู่การปฏิบัติด้วยการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับบุคลากรในหน่วยงานได้ ทำให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ มีจุดหมายของการปฏิบัติงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ แคปแลน (Kaplan 2004, อ้างถึงใน สุเทพ อ่วมเจริญ 2548 : 145) กล่าวว่า การถ่ายทอดกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติมีหลักสำคัญ คือ ผู้นำสูงสุดจะต้องเป็นผู้นำในการคิดที่จะทำให้เกิดเปลี่ยนแปลง มีการถ่ายทอดกลยุทธ์ เพื่อให้การบริหารจัดการในองค์กรมีความเชื่อมโยงกัน มีการปรับที่ผสมผสานเป็นหนึ่งเดียวหรือเกิดความรู้สึกเป็นทีมในการปฏิบัติงาน มีแรงกระตุ้นที่ทำให้ทุกคนทำตามเป้าหมายขององค์กร และมีการกำกับดูแลให้ทุกอย่างที่ทำมาแล้ว มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสอดคล้องกันที่จะทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับสิทธิศักดิ์ พฤษพิติกุล (2546 : 23) ที่กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ คือ การสื่อสารและการให้บุคลากรได้เข้าใจแผนกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยหลักในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนดว่ามีขั้นตอนหรือแนวทางในการดำเนินงานอย่างไร ซึ่งจะสามารถช่วยให้ผู้บริหารและพนักงานมีความใจและรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร รวมทั้งรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นได้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กรและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างไร และสามารถเสนอผลอภิปรายเรียงตามลำดับใน 4 ด้านดังนี้

1. ด้านนักเรียน มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ดี กล่าวคือ สถานศึกษามีการวางแผนการประเมินคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการตามแผนการประเมินคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับ ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินคุณภาพการศึกษา มีการเตรียมการที่ดี มีคำสั่งมอบหมายงานที่ชัดเจน ทำให้

สถานศึกษามีความพร้อมในการประเมินนักเรียนสอดคล้องกับจิตตินันท์ วัดทะทอง ที่พบว่าการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็ก กรมสามัญศึกษา เขต 3 จำนวน 13 โรงเรียน มีผลการดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ (เกณฑ์มาตรฐานเท่ากับ 3.00) แต่ผลการทดสอบมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) ในรายวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษนั้นผู้เรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งถือว่ายังต้องปรับปรุงแก้ไขโดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนไม่มีครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านภาษาอังกฤษโดยตรงทำให้ครูผู้สอนต้องสอนในรายวิชาที่ไม่ถนัด สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2542 : 118) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั้นมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมากประการหนึ่งคือ ความรู้ ความเข้าใจในวิชาที่สอนของครู ครูมีประสบการณ์น้อยและไม่ได้จบวิชาเอกภาษาอังกฤษจะไม่มี ความมั่นใจในการสอนและขาดเทคนิควิธีที่จะใช้จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์น้อยกว่าการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรในด้านเนื้อหาสาระที่มุ่งด้านความเป็นเลิศ ในทางวิชาการ เน้นการแข่งขันกันเข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเพื่อเป็นแสดงความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ จิตระดับ (2549: 1) ที่กล่าวว่า เด็กไทยขาดคุณลักษณะที่ดี เน้นแต่ความเป็นปัจเจกบุคคล มุ่งแต่แสวงหาความสุขใส่ตัวเอง มีแต่ความคิดสุดโต่ง เน้นความเป็นส่วนตัว รัฐบาลที่เป็นผู้จัดการศึกษาก็คิดแต่จะดันเด็กเข้าสู่ การตลาดอย่างเดียว เด็กไทยจึงโกล้เป็นโจรขึ้นทุกที เพราะกระบวนการหล่อหลอมขององค์กร หลายๆ ประการผลักดันและบีบบังคับให้เป็นไปในทิศทางนั้น ซึ่งในการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 42 นั้นสถานศึกษาจะต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ ควบคู่กันไป ดังที่ อุทัย ดุลยเกษม (2549 : 1) ได้นำเสนอยุทธศาสตร์ของสังคมไทยในการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยระบุว่า รัฐบาลต้อง ใช้ระบบครอบครัว ชุมชน กลุ่มเพื่อนร่วมวัย องค์กรทางศาสนา แหล่งอาชีพ สื่อมวลชน องค์กร ความรู้ในสังคม ระบบโรงเรียน มาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ให้ เกิดขึ้นกับเด็กไทย นอกจากนี้ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2549 : 1) ยังได้กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้ สามารถพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้โดยไม่ต้องมีวิชาคุณธรรมให้เรียนเป็นพิเศษ เพราะคุณธรรมที่พึงประสงค์สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ผ่านกระบวนการปฏิบัติงาน ทั้งงานส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การเรียนรู้ที่ดีจึงควรเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานต่างๆ

ด้วยตนเอง ซึ่งในกระบวนการเหล่านี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องคุณธรรมโดยอัตโนมัติ เพราะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เขาต้องเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบ ความอดทน ความเสียสละ การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ถ้าเขาได้ทำมากๆ ก็จะสานต่อเป็นเจตคติ เป็นความเชื่อ และถ้าเขาปฏิบัติอยู่เสมอก็จะเป็นความเคยชิน เป็นสำนึกที่จะปฏิบัติเช่นนั้นอยู่เสมอ

2. ด้านกระบวนการภายใน มีผลปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ดี กล่าวคือ สถานศึกษามีการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีการจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรที่เน้นใน 3 ประเด็นหลักคือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตร และการวางแผนการใช้หลักสูตร ทั้งยังวิเคราะห์ปัญหาและประเมินสถานภาพโรงเรียนโดยการทำการวิเคราะห์ปัจจัยของการปฏิบัติงานโดยวิธี SWOT มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ที่ระบุคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้สถานศึกษายังได้จัดทำแผนกลยุทธ์ที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนทำให้สถานศึกษามีทิศทางหรือแนวทางในการดำเนินที่เป็นไปในแนวเดียวกันและยังทำให้สถานศึกษามองเห็นภาพความสำเร็จที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษาที่วางไว้ ดังที่ เสนาะ ตีเยาว์ (2543 : 101) กล่าวว่า กลยุทธ์เป็นวิธีการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยวิธีที่ถูกต้อง โดยอาศัยวิสัยทัศน์เป็นตัวแสดงความต้องการความสำเร็จให้เกิดขึ้นในอนาคต ส่วนวัตถุประสงค์ก็จะเป็นจุดหมายปลายทางของการดำเนินงานที่มีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พสุ เดชะรินทร์ (2547 : 32) ที่กล่าวว่า ถ้าองค์กรมีกลยุทธ์แล้วจะสามารถช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานทุกคนรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จ รวมทั้งรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นสอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กรและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างไร

3. ด้านการเรียนรู้และพัฒนา มีผลปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ดี กล่าวคือ สถานศึกษามีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษา มีการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และมีการผุดระบบการประกันคุณภาพ อยู่ในระดับ ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายของการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพที่มีกลไกการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งกรรมการฝ่ายประกันคุณภาพ และมีคำสั่งมอบหมายงานที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรทุกคนได้ร่วมปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย และสถานศึกษาจะต้องรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีให้กับหน่วยงานต้นสังกัดทราบในทุกปีการศึกษาเพื่อรายงานความก้าวหน้าและรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทำให้สถานศึกษาได้

ทราบถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่ามีจุดอ่อน จุดแข็งอย่างไร ควรที่จะส่งเสริมและพัฒนาอย่างไรบ้างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี สถานศึกษาจะต้องดำเนินการต่อไป ดังที่กรมสามัญศึกษา (2542 : 12) กล่าวว่า การตรวจสอบการทบทวน และการรายงานคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินงานงานเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งบุคคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่วนการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพนั้นถือเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถทำให้สถานศึกษามีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปและเป็นไปอย่างต่อเนื่องคงไว้ซึ่งระบบการประกันคุณภาพที่เป็นเครื่องชี้วัดสภาพความสำเร็จของการดำเนินงานของสถานศึกษาอีกด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตตินันท์ วัดชะทอง ที่พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็ก กรมสามัญศึกษา เขต 3 จำนวน 13 โรงเรียน มีผลการดำเนินงานในด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ (เกณฑ์มาตรฐานเท่ากับ 3.00)

4. ด้านงบประมาณและทรัพยากร มีผลปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ดี กล่าวคือ สถานศึกษามีการจัดระบบบริหารสารสนเทศ อยู่ในระดับ ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีระบบโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ มีการแบ่งฝ่ายงานของบุคลากรที่ระบุนโยบายงานที่ชัดเจน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการบุคลากร มีระบบสารสนเทศ ระบบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ครบถ้วนถูกต้องตรงกับความต้องการ บริหารจัดการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้ โดยสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปใช้ตามความจำเป็น มุ่งเน้นผลงาน มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอข้อมูลของสถานศึกษาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งสามารถใช้งานได้ทันที และสามารถพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่กรมวิชาการ (2544 : 33) ได้กล่าวว่า การจัดทำสารสนเทศที่ดีนั้นเป็นการจัดระบบข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจ การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สอดคล้องกับ สมนึก ศิริโต (2538 : 197) ที่กล่าวว่า บทบาทของระบบสารสนเทศจะเป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ความคาดหวังของผู้บริหารเป็นจริงหรือทำให้สามารถปรับปรุงระบบที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น หรือปรับระบบใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ (2541 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ข้อมูล

จะมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ ถูกต้อง เทียบตรง ทันเวลา เป็นปัจจุบัน ตรงกับความต้องการ สามารถนำไปใช้ในการประสานข้อมูลประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการประชาสัมพันธ์

ในการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษาในทั้ง 4 ด้านมีประเด็นการนิเทศติดตาม กำกับ นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องนั้นมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศที่สามารถช่วยในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เพราะการนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือและประสานงานในด้านต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาตลอดจนช่วยให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพครูและสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้อีกด้วยดังที่วีชรา เล่าเรียนดี (2548 : 117) กล่าวว่าการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นถึงแม้ว่าจุดเน้นจะอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและสมรรถภาพการสอนของครู แต่การนิเทศภายในยังหมายรวมถึงการดำเนินการในด้านต่างๆ ตลอดจนสภาพบรรยากาศ สภาพแวดล้อมวัฒนธรรมในโรงเรียนด้วย เนื่องจากการจัดการศึกษาในโรงเรียนจะประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ดังนั้นการนิเทศจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นในด้านการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และจะยังคงมีความสำคัญต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประโยชน์ เจริญยุทธ (2539 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า กิจกรรมการนิเทศภายในที่มีการปฏิบัติจริง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาการเรียนการสอนโดยเฉพาะในเรื่องการให้คณะครูมีส่วนร่วมในการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายในการวางแผนปฏิบัติการนิเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของคณะครูทั้งยังสอดคล้องกับนวนจันทร์ จันทร์เจริญ (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าการใช้กระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ (นิเทศตามขอบข่ายงาน 5 งาน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยในห้องเรียน) มีผลต่อการพัฒนาลักษณะพฤติกรรมครูมืออาชีพได้ โดยมีจำนวนครูมืออาชีพเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 33.33 และครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการนิเทศ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านผลงานและผลที่เกิดขึ้นกับตนเอง นอกจากนี้ ธีรพงษ์ ทวีวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการนิเทศตามรูปแบบที่กำหนดมีคะแนนพฤติกรรมการนิเทศหลังการทดลองสูงขึ้น ครูผู้รับการนิเทศตามรูปแบบที่กำหนดมีคะแนน

พฤติกรรมการสอนหลังทดลองสูงขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีเจตคติต่อการดำเนินงานหลังทดลองสูงขึ้น นักเรียนที่ครูได้รับการนิเทศตามรูปแบบที่กำหนดมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงขึ้นทุกห้องเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย ที่พบว่า ในทั้ง 4 ด้านคือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านกระบวนการภายใน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร สถานศึกษายังไม่มี การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนา อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสถานศึกษา ควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานในทุกด้าน แล้วนำผลการประเมินในด้านต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงงาน อย่างต่อเนื่อง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลางโดยเฉพาะคุณลักษณะของนักเรียนในด้านทักษะกระบวนการคิด สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นสถานศึกษาควรให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด และความสามารถในการแก้ปัญหา ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระวิชา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวของ Balanced Scorecard (BSC) ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและสมดุล

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศที่สามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้